

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.571.5.2021.JJ

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z rewizytacji
Aresztu Śledczego w Warszawie – Grochowie**

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 17-19.11.2021 r. przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT) przeprowadzili rekontrolę Aresztu Śledczego w Warszawie – Grochowie (dalej Areszt, jednostka). W skład delegacji wchodził: dr Justyna Józwiak (socjolog) oraz Michał Żłobecki (prawnik). Celem rewizytacji przedstawicieli KMPT było sprawdzenie realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji Aresztu, która miała miejsce w dniach 30.07. – 01.08.2018 r.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Aresztu przedstawionych przez mjr. Łukasza Pieńkosa – Dyrektora Aresztu oraz ppłk. Piotra Kosewskiego – Zastępcę Dyrektora Aresztu;
- oglądzie wybranych pomieszczeń w Areszcie, w tym cel dla osadzonych, łaźni, pól spacerowych, celi zabezpieczającej, cel izolacyjnych, etc.;

- przeprowadzeniu poufnych rozmów z osadzonymi;
- przeprowadzeniu poufnych rozmów z pracownikami Aresztu;
- zapoznaniu się z wybraną dokumentacją, m.in.: aktami wybranych osadzonych, dokumentacją dot. zdarzeń nadzwyczajnych oraz środków przymusu bezpośredniego, sprawozdaniami kontroli organów nadzorujących funkcjonowanie Aresztu, skargami i wnioskami osadzonych;
- wykonaniu zdjęć wybranych pomieszczeń i dokumentacji;

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. osadzony, funkcjonariusz, pracownik cywilny, inna osoba) lub organizacja, która przekazała KMPT informację, nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej. Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że *żadna władza lub funkcjonariusz nie nakaze, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej, i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.*

3. Charakterystyka

Jednostka przeznaczona jest dla tymczasowo aresztowanych kobiet oraz dla skazanych kobiet odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy, młodocianych i recydywistek penitencjarnych w warunkach zakładu typu zamkniętego oraz odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy i młodocianych w warunkach zakładu typu półotwartego. Ponadto mogą w nim przebywać chorzy na cukrzycę insulinozależną, kobiety poruszające się na wózku inwalidzkim oraz osadzeni objęci programem substytucji metadonowej. Pojemność jednostki wynosi 632 miejsca.

4. Stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji Aresztu, przeprowadzonej w dniach 30.07 – 01.08.2018 r.

W raporcie powizytacyjnym z dnia 16.01.2019 r. KMPT skierował do Dyrektora Aresztu następujące zalecenia:

4.1. Naprawienie przeciekającego sufitu na oddziale F-6.

Zalecenie częściowo zrealizowane. W oddziale F-6 podczas oglądu delegacja KMPT nie zauważyła przeciekających sufitów. Uwagę jednak zwróciły bardzo złe warunki w oddziale A-1 oraz B-3. W wizytowanych losowo celach widoczne były skupiska pleśni i wilgoci na ścianach i sufitach, odpryskująca farba na ścianach, skraplająca się lub przeciekająca woda z sufitu, ubytki w podłodze,

zły stan materacy. Pilnej naprawy wymaga także łazienka w oddziale B-3, w której część kabin prysznicowych niemal w całości zajęta jest rdzą i kamieniem. Na podstawie zestawień finansowych udostępnionym delegacji KMPT w Areszcie podczas wizytacji wynika, że od 2019 r. wykorzystywano z roku na rok coraz większe nakłady finansowe w zakresie zakupu usług remontowych oraz zakupów inwestycyjnych. Mimo że w Areszcie przeprowadzane są doraźne remonty i cele są systematycznie malowane, to zły stan techniczny wielu budynków i ich wyeksploatowanie powoduje, że efekt podejmowanych napraw jest krótkotrwały. W ocenie delegacji KMPT, warto rozważyć przeprowadzenie w niedalekiej przyszłości gruntownych remontów oddziałów mieszkalnych tak, aby wyeliminować źródło ciągłych usterek.

4.2. Regularne wietrzenie cel.

Zalecenie częściowo zrealizowane. W trakcie poprzedniej wizytacji, która miała miejsce na przełomie lipca i sierpnia 2018 r., zastrzeżenia wizytujących wzbudziła wysoka temperatura panująca w celach i informacja uzyskana od osadzonych, jakoby cele nie były wietrzone, nawet w sytuacji, gdy na zewnątrz jest bardzo gorąco. Delegacja KMPT przedstawiła wówczas stanowisko, iż zwłaszcza latem, kiedy na zewnątrz panują wysokie temperatury, cele powinny być w miarę możliwości regularnie wietrzone, np. kiedy osadzeni wychodzą na spacer lub kiedy udają się do łazienki, aby się wykąpać. Ponieważ rewizytacja odbywała się w listopadzie bieżącego roku, delegacji KMPT trudno było ustalić, w jaki sposób i jak często wietrzone są cele w porze letniej. W dniach wizytacji w celach było ciepło, a osadzeni mogli wietrzyć je poprzez otwieranie okien. Nie zgłaszali w tym temacie uwag.

Inaczej sytuacja wygląda w oddziale F-6, gdzie okna cel są zasłonięte za pomocą nieprzezroczystych przesłon (tzw. blind). Z ustaleń delegacji KMPT wynika, że w okresie zimowym jest w celach chłodno, zaś latem gorąco. W oknach jest niewielki przepływ świeżego powietrza, który odbywa się za pomocą otworów usytuowanych na górze i na dole osłon.

W ocenie KMPT blindy utrudniają dostęp do światła naturalnego i świeżego powietrza, potęgują wzrost temperatury w okresie letnim, pogarszają samopoczucie więźniów i nie sprzyjają poprawie ich stanu zdrowia. KMPT podkreśla, że brak naturalnego światła dziennego w celach może skutkować pogorszeniem zdrowia zarówno fizycznego, jak i psychicznego osadzonych. W odniesieniu do polskich jednostek penitencjarnych stanowisko zajął CPT podczas wizyt okresowych w 2013 r. i 2017 r. Takie rozwiązania są, w ocenie Komitetu, w większości przypadków niepotrzebne. Ograniczają bowiem osadzonym wyglądanie na zewnątrz, dostęp w odpowiedniej ilości do naturalnego światła i świeżego powietrza. CPT zalecił polskim władzom usunięcie blind i, jeżeli jest

to rzeczywiście konieczne, zastąpienie ich rozwiązaniami umożliwiającymi dostęp naturalnego światła i świeżego powietrza do cel w odpowiedniej ilości¹.

CPT podkreśla, że *w pełni akceptuje szczególne środki bezpieczeństwa stosowane wobec niektórych osadzonych w celu zapobieżenia ryzyku porozumiewania się i/lub działań przestępczych. Jednakże stosowanie tego typu środków powinno mieć charakter wyjątkowy. Oznacza to, że właściwe władze muszą zbadać przypadek każdego osadzonego w celu ustalenia, czy stosowanie szczególnych środków bezpieczeństwa jest rzeczywiście uzasadnione. Ponadto nawet gdy stosowanie takich środków jest niezbędne, nie powinny one wiązać się z pozbawieniem osadzonych światła naturalnego i świeżego powietrza. Korzystanie z tych ostatnich jest podstawowym elementem życia, do którego uprawniony jest każdy osadzony; poza tym pozbawienie osadzonych dziennego światła i świeżego powietrza generuje warunki sprzyjające rozprzestrzenianiu się chorób, a zwłaszcza gruźlicy².*

KMPT zaleca usunięcie blind z okien. W sytuacjach indywidualnych, gdy konieczne jest użycie szczególnych środków bezpieczeństwa, stosowanie rozwiązań zgodnych z międzynarodowymi standardami, które nie ograniczą osadzonym dostępu do światła naturalnego i świeżego powietrza.

4.3. Wydawanie w porze letniej zgody na posiadania wentylatora w celi, w miarę możliwości technicznych.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Według odpowiedzi udzielonej przez ówczesnego dyrektora Aresztu na powyższą rekomendację wynika, że każda prośba osadzonego dotycząca wydawania w porze letniej wentylatora w celi jest rozpatrywana indywidualnie. Jak ustaliła delegacja KMPT, rzeczywiście tak jest. Niektórzy osadzeni otrzymywali zgodę na posiadanie w celi wentylatora, inni nie. Wielu osadzonych, nie wiedziało jednak, że istnieje możliwość, aby zwrócić się z taką prośbą.

4.4. Modernizacja pól spacerowych, w celu zniwelowania wysokiej temperatury panującej na nich w porze letniej.

Zalecenie niezrealizowane. Podczas wizytacji w 2018 r. zastrzeżenia KMPT wzbudziły warunki panujące na polach spacerowych. Ich mała powierzchnia sprawia, że podczas upalnych dni, spacer na tak małej przestrzeni, która dodatkowo otoczona jest murem, jest uciążliwy. Z rozmów z osadzonymi wynikało, iż część osób celowo rezygnuje z codziennych spacerów, gdyż panuje tam duchota związana z wysoką temperaturą. W odpowiedzi na powyższą rekomendację, w piśmie z dnia

---

¹ Zob. Raporty z wizyt w Polsce, CPT/Inf (2014) 21, § 54 i CPT/Inf (2018) 39, § 69.

² Zob. Jedenasty Raport Generalny, CPT/Inf (2001)16, § 30.

28.03.2019 r. Dyrektor Aresztu poinformował, że brak jest możliwości technicznych modernizacji pól spacerowych w celu zniwelowania wysokiej temperatury panującej w nich w porze letniej.

Warto w tym miejscu dodać, że CPT w ogólnych rekomendacjach odnoszących się do jednostek penitencjarnych, zwrócił uwagę na stan materialny i wyposażenie placów spacerowych polskich zakładów karnych i aresztów śledczych. W raporcie z wizyty w Polsce podkreślono, że zdecydowana większość odwiedzonych jednostek posiadała małe place otoczone wysokim, betonowym murem. Wyposażone były one jedynie w ławkę i pozbawione były ochrony przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. CPT zalecił władzom, by podjęto kroki celem umożliwienia wszystkim osadzonym odbycia codziennych ćwiczeń na zewnątrz w warunkach, które umożliwiają im fizyczne zmęczenie się. Dodatkowo, wszystkie place przeznaczone do wykonywania ćwiczeń powinny zostać zaopatrzone w pewien rodzaj ochrony przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi i najlepiej umożliwiać widok horyzontalny³.

Przedstawiciele KMPT zalecają podejmowanie działań na rzecz zwiększania aktywności fizycznej wśród osadzonych, w szczególności tymczasowo aresztowanych, oraz stworzenie warunków do częstszego przebywania poza całą mieszkalną na świeżym powietrzu, np. poprzez udostępnienie osadzonym spędzania czasu na boisku lub siłowni zewnętrznej.

4.5. Powiększenie zadaszenia na polu spacerowym, tak aby w razie deszczowej pogody, każdy więzień korzystający ze spaceru, mógł się pod nim schronić.

Zalecenie w trakcie realizacji. W dniach rewizytacji, na dwóch polach spacerowych zamontowane było powiększone (ok. 12 m²) zadaszenie chroniące przed opadami, w kolejnych trzech polach spacerowych daszki były zdjęte, ponieważ przygotowywano montaż nowych, powiększonych. Natomiast pola spacerowe przy nowym pawilonie F posiadały w dalszym ciągu niewielkie zadaszenia, uniemożliwiające schronienie się większej liczbie osób. Jak ustalono podczas rewizytacji, docelowo większe zadaszenia mają być zamontowane na wszystkich polach spacerowych.

4.6. Dostosowanie w pełni cel oraz wszelkich pomieszczeń na terenie Aresztu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Przy realizacji wielu inwestycji i remontów, które miały miejsce w Areszcie w ciągu ostatnich 3 lat brano pod uwagę wprowadzenie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami. Zainstalowano podjazdy przy wejściu do niektórych pawilonów, a także pól

---

³ Tamże, § 74.

spacerowych. W celi przeznaczony dla osób z niepełnosprawnościami obniżono jedynie gniazdko elektryczne. Pozostałe elementy nie spełniają warunków dostępności.

W celu pełnego dostosowania placówki do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przy okazji przyszłych modernizacji, warto pamiętać o następujących zasadach, poprawiających jakość dostosowania.

- ✓ łóżka nie powinny być niższe niż 45-55 cm (licząc od powierzchni materaca do podłogi);
- ✓ progi i brodziki prysznicowe nie przekraczające 2 cm;
- ✓ klamki (w tym klamki okienne), wieszaki, półki, przyciski instalacji przyzywowej, włączniki światła, kontakty etc. zamontowane nie wyżej niż na poziomie 90-120 cm od podłoża;
- ✓ tablice informacyjne zawieszane na poziomie umożliwiającym przeczytanie ich treści również przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich;
- ✓ przestrzeń manewrowa 150 cm x 150 cm powinna zostać zachowana we wszystkich łazienkach i pokojach użytkowanych przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich;
- ✓ w łazienkach wykorzystywanych przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich warto pamiętać o:
  - wskazanej wyżej przestrzeni manewrowej i wysokości brodzika prysznicowego,
  - odpowiednio nisko zawieszonych lustrach (najlepiej zaczynających się od poziomu umywalki),
  - włącznikach światła, kontaktach, klamkach, dozownikach mydła, wieszakach na papier na wysokości: 90-120 cm,
  - wysokości muszli ustępowej: 45-50 cm,
  - poręczy w odległości 40 cm od osi muszli, umieszczonej na wysokości: 70-85 cm,
  - zastosowaniu w miejsce kurków, baterii umywalkowych, dostępnych dla osób ze słabszymi rękami (dłuższych).

Wymienione zasady ustalone zostały przez przedstawicieli *Fundacji Polska bez barier*, zgodnie ze standardami planowania dostępności i uznane za optymalne dla odpowiedniego dostosowania placówek wizytowanych przez przedstawicieli KMPT. Stanowią one o odpowiednich warunkach dla osób z niepełnosprawnością fizyczną, które zapewnią im swobodne poruszanie się po terenie jednostki oraz samodzielne korzystanie z sanitariatów.

W ocenie pracowników KMPT należy zapewnić takie warunki w celi oraz w pozostałych miejscach, aby osoba korzystająca z wózka mogła z niej korzystać oraz samodzielnie docierać do

pomieszczeń dla niej przeznaczonych, związanych z realizacją jej uprawnień jako osoby pozbawionej wolności.

4.7. Regularne sprawdzanie jakości pożywienia.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Zgodnie z ustaleniami delegacji KMPT wyżywienie w ciągu ostatnich 2-3 lat polepszyło się. Osadzeni nie zgłaszali zarzutów dotyczących podawania nieświeżego lub popsutego jedzenia. Pojedyncze uwagi dotyczyły mało urozmaiconych posiłków, słabo doprawionych oraz ubogich w owoce i warzywa.

4.8. Przypomnienie funkcjonariuszom o konieczności przeprowadzania kontroli osobistych osadzonych w sposób dwuetapowy.

Zalecenie zrealizowano. Według ustaleń delegacji KMPT kontrole osobiste przeprowadzane są w sposób dwuetapowy. Na potwierdzenie takiej praktyki wskazywali również osadzeni w rozmowach indywidualnych.

4.9. Montaż przesłon kąpoków sanitarnych w celach 1-osobowych.

Zalecenie niezrealizowane. Podczas oglądu delegacja KMPT ustaliła, że kąpok sanitarny w jednoosobowej celi izolacyjnej jest niezabudowany, ani w żaden inny sposób nieoddzielony od części mieszkalnej celi. Jego usytuowanie sprawia, że nie jest widoczny przez wizjer, zaś kamera monitoringu zainstalowana w celi posiada strefę maskującą intymne części ciała (czarny kwadrat). Mimo że Wytyczne nr 1/2019 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 17.06.2019 r. w sprawie wymagań technicznych i ochrony dla pawilonów zakwaterowania osadzonych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej wskazują, że w celach mieszkalnych jednoosobowych zabudowa węzła sanitarnego nie jest konieczna, KMPT jest zdania, że każdy osadzony powinien mieć zapewnione minimum prywatności podczas załatwiania swoich potrzeb fizjologicznych oraz mycia się, nawet jeśli przebywa sam w celi. Urządzenia sanitarne w celach jednoosobowych powinny być osłonięte, co najmniej w taki sposób, aby nie była możliwa obserwacja osadzonego wykonującego czynności fizjologiczne w kąpiku sanitarnym ani bezpośrednio przez osoby wchodzące do celi, ani przez wizjer w drzwiach. Spełnienie kryterium zapewnienia intymności w warunkach izolacji penitencjarnej uzależnione jest nie tylko od braku fizycznej obecności innych osób podczas korzystania przez osadzonego z urządzeń sanitarnych, ale także od ograniczenia (z wyłączeniem przypadków przewidzianych w obowiązujących przepisach) możliwości jego obserwacji.

W związku z powyższym przedstawiciele KMPT zalecają zamontowanie przesłon zapewniających intymność osobom korzystającym z toalety w celach jednoosobowych i izolacyjnych.

4.10. Przypomnienie funkcjonariuszom o konieczności zwracania się do osadzonych w sposób zapewniający im poszanowanie ich godności, w tym z zachowaniem formy grzecznościowej pan.

Zalecenie realizowane na bieżąco. Podczas odpraw funkcjonariuszy Aresztu systematycznie poruszany jest temat dotyczący konieczności zwracania się do osadzonych w sposób zapewniający im poszanowanie ich godności, co potwierdziły Protokołów odpraw analizowane przez przedstawicieli KMPT. Kadra Aresztu brała ponadto udział w kilku szkoleniach (od czasu ostatniej delegacji KMPT) z zakresu etyki zachowań funkcjonariuszy wobec osób pozbawionych wolności, zasad humanitarnego i praworządnego traktowania osadzonych, rozpoznawania atmosfery wśród osadzonych, przeciwdziałania negatywnym przejawom podkultury przestępczej oraz postawom dyskryminacyjnym. W trakcie prowadzonych czynności delegacja KMPT usłyszała jednak, jak jedna z funkcjonariuszek zwraca się do osadzonych w sposób niestosowny, bez zachowania formy grzecznościowej („no rusz się”). Wizytujący poinformowali o tej sytuacji dyrektora Aresztu, który zobowiązał się wyjaśnić sprawę.

4.11. Przypomnienie personelowi więziennemu o zasadach obecności funkcjonariusza niewykonywającego zawodu medycznego w trakcie wykonywania świadczenia zdrowotnego i zwracanie uwagi by powyższe czynności były realizowane w warunkach zapewniających intymność.

Zalecenie zrealizowane. Jak ustaliła delegacja KMPT wykonywanie świadczeń zdrowotnych odbywa się w warunkach zapewniających intymność, poza wzrokiem i słuchem funkcjonariuszy niewykonywających zawodu medycznego. Zarówno osadzeni, jak i personel Aresztu potwierdzili, że respektowana jest zasada określona w art. 115 §7a – 8 i 214a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2021 r., poz. 53, tekst jedn., dalej kkw).

4.12. Umożliwienie korzystania z oddziaływań kulturalno-oświatowych osobom objętym szczególną ochroną.

Zalecenie częściowo zrealizowane. W trakcie wizytacji KMPT w Areszcie przebywała jedna osoba objęta szczególną ochroną, o której mowa w art. 88d kkw. Z dokumentacji osadzonego (*Karty osadzonego objętego szczególną ochroną*) wynika, że został nią objęty w styczniu 2021 r. i od tego czasu systematycznie, co kwartał, status ten jest przedłużany. Osadzony nie może być zatrudniony,

zajęcia k-o odbywają się w celi mieszkalnej osadzonego bądź w świetlicy pojedynczo lub w ramach składu osobowego celi mieszkalnej, posługi religijne również realizowane są pojedynczo lub w ramach składu osobowego celi mieszkalnej, wymianę książek realizuje wychowawca do spraw biblioteki w oddziale, w którym przebywa osadzony. Powyższe zalecenia profilaktyczne, a także wiele innych restrykcji, powodują, że oferta oddziaływań k-o jest ograniczona. Personel stara się angażować osadzonego w różne czynności, jak np. zrobienie gazetki na korytarzu, mimo tego są to pojedyncze i nieczęste sytuacje. W opinii KMPT wieloletni pobyt w odosobnieniu połączony z brakiem jakichkolwiek zajęć, może mieć bardzo negatywny wpływ na kondycję psychiczną. Aby skutecznie przeciwdziałać skutkom izolacji, konieczne jest zapewnienie niezbędnej stymulacji umysłowej i fizycznej, a także odpowiedniego kontaktu zarówno z osobami przebywającymi w Areszcie, jak i osobami z zewnątrz, w warunkach zapewniających bezpieczeństwo. Wobec powyższego KMPT zaleca prowadzenie zintensyfikowanych oddziaływań k-o lub innych w stosunku do osadzonych objętych szczególną ochroną.

4.13. Rozpropagowanie wśród osadzonych wiedzy na temat możliwości udziału w programach readaptacyjnych.

Zalecenie zrealizowane. Z zebranej dokumentacji dotyczącej programów readaptacyjnych, jakie odbywały się w latach 2019-2021 wynika, że zarówno liczba tych oddziaływań, jak i ich uczestników, zwiększała się z roku na rok. W 2019 r. odbyły się łącznie 26 edycji różnych programów, w 2020 r. ich liczba wynosiła 46, zaś w 2021 r. – 70. Niektóre z nich możliwe były dzięki współpracy z Fundacją Dom Kultury oraz Fundacją Ronalda McDonalda. Tematyka programów jest różnorodna, dotycząca m.in. promocji zdrowia, kształtowania umiejętności społecznych i poznawczych, integracji rodziny, przeciwdziałaniu uzależnieniom, przeciwdziałaniu agresji i przemocy. Osadzeni podkreślali, że chętnie w takich programach uczestniczą, a wiedzę o ich realizacji czerpią z radiowęzła, ogłoszeń na tablicach korytarzowych lub od wychowawców.

4.14. Włączenie problematyki niepełnosprawności do bloku programowego więziennego radiowęzła.

Zalecenie zrealizowane. Podczas wizytacji radiowęzła oraz rozmowy z osobami odpowiedzialnymi za jego prowadzenie, delegacja KMPT otrzymała materiały potwierdzające obecność tematów związanych z problematyką niepełnosprawności w systematycznych audycjach. W radiowęzle poruszano tematy związane z m.in. Międzynarodowym Dniem Osób z Niepełnosprawnościami, niepełnosprawnością ruchową, osobami niesłyszącymi lub niedosłyszącymi, osobami niskiego

wzrostu, Zespołem Tourette'a, ukrytą niepełnosprawnością, wieloczynnikową nadwrażliwością chemiczną (MCS), niepełnosprawnością intelektualną.

4.15. Usunięcie z porządku wewnętrznego zapisu dotyczącego konieczności uzyskania zgody Dyrektora lub Zastępcy Dyrektora w sytuacji chęci skorzystania z BIP.

Zalecenie zrealizowane. W obecnie obowiązującym Porządku wewnętrznym (Zarządzenie Nr 132/2018 Dyrektora Aresztu Śledczego w Warszawie – Grochowie z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie porządku wewnętrznego w Areszcie Śledczym w Warszawie-Grochowie), zapisu takiego nie ma. Ponadto, rozdział XIV Porządku wewnętrznego szczegółowo określa godziny, czas trwania i miejsce korzystania ze stanowiska komputerowego z dostępem do wybranych serwisów oraz do BIP. Przedstawiciele KMPT nie mają uwag co do ich treści.

4.16. W przypadku cudzoziemców dokumentowanie w trakcie rozmowy wstępnej informacji, w jakim języku komunikuje się osoba przyjmowana do Aresztu.

Zalecenie zrealizowane. W systemie CBDOPW, w zakładce „informacje o osadzonym – wersja rozszerzona” w notatkach służbowych w większości przypadków (poza jednym, który dotyczył obywatela Mołdawii) pojawia się informacja o języku, w jakim porozumiewają się cudzoziemcy. Sygnalizowane są także problemy wynikające z bariery językowej lub informacje, że osadzony posługuje się językiem polskim na poziomie umożliwiającym porozumiewanie się.

4.17. Przekazywanie wszelkich informacji dotyczących praw i obowiązków więźniów, a także zasad odbywania kary pozbawienia wolności w języku zrozumiałym dla więźnia.

Zalecenie niezrealizowane. Cudzoziemcy, z którymi rozmawiał przedstawiciel KMPT wskazywali, że wszystkie dokumenty, formularze, które są im przedkładane do zapoznania się lub podpisu są w języku polskim. W dniu wizytacji, w bibliotece nie było żadnych informatorów, regulaminów organizacyjno-porządkowych wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania w językach obcych. Liczba książek w językach innych aniżeli polski również była niewielka (wizytującym okazano kilkanaście tytułów w językach: rosyjskim, holenderskim, francuskim, niemieckim, hiszpańskim, a także znacznie więcej w języku angielskim). W związku z powyższym, KMPT ponawia zalecenie dotyczące tego, aby wszelkie oświadczenia/wnioski/prośby podpisywane przez osadzonego były sporządzane przez niego w jego ojczystym języku, a następnie przetłumaczone na język polski. Rekomenduje się także zapewnienie, aby wszelkie informacje dotyczące praw i obowiązków więźniów, także zasad odbywania kary pozbawienia wolności oraz tymczasowego aresztowania były przekazywane osadzonym w języku dla nich zrozumiałym, np. za

pośrednictwem tłumacza, a także zwiększenie zasobów biblioteki o książki i czasopisma w językach obcych.

4.18. Zapewnienie dodatkowej opieki pielęgniarskiej na czas, kiedy dwie pielęgniarki przebywają na urloпах wychowawczych.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Dyrektor Aresztu nieustannie czyni starania w celu zwiększenia liczby pielęgniarek/pielęgniarzy. Obecnie zatrudnionych jest 6 pielęgniarek na etacie funkcjonariuszy SW oraz 3 pielęgniarki na umowę zlecenie. Nabór na te stanowiska pracy jest cały czas otwarty, jednak chętnych jest niewielu. Jak ustaliła delegacja KMPT, powodem braku zainteresowania pracą pielęgniarek/pielęgniarzy w jednostkach penitencjarnych jest różnica w wynagrodzeniach. Korzystniejsze płace i uprawnienia są w podmiotach leczniczych finansowanych przez NFZ, aniżeli w jednostkach służby więziennej finansowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości. W ocenie KMPT jak najbardziej uzasadnione jest kontynuowanie starań w zakresie pozyskania pielęgniarek/pielęgniarzy do pracy w Areszcie.

4.19. Naprawienie unitu stomatologicznego.

Zalecenie zrealizowane. Ogląd gabinetu stomatologicznego pozwolił ustalić delegacji KMPT, że sprzęt stomatologiczny, w tym unit, jest sprawny. Sprzęt jest systematycznie poddawany przeglądowi i, w razie potrzeby, naprawiany bez zbędnej zwłoki.

5. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, KMPT zaleca:

6.1. Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Warszawie – Grochowie:

6.1.1. przeprowadzenie gruntownych remontów oddziałów mieszkalnych tak, aby wyeliminować źródło ciągłych usterek;

6.1.2. usunięcie blind z okien. W sytuacjach indywidualnych, gdy konieczne jest użycie szczególnych środków bezpieczeństwa, stosowanie rozwiązań zgodnych z międzynarodowymi standardami, które nie ograniczą dostępu osadzonych do światła naturalnego i świeżego powietrza;

6.1.3. podejmowanie działań na rzecz zwiększania aktywności fizycznej wśród osadzonych, w szczególności tymczasowo aresztowanych, oraz stworzenie warunków do częstszego przebywania

poza celą mieszkalną na świeżym powietrzu, np. poprzez udostępnienie osadzonym spędzania czasu na boisku lub siłowni zewnętrznej;

6.1.4. kontynuowanie prac w zakresie powiększenia zadaszania na polach spacerowych, tak aby w razie deszczowej pogody, każdy więzień korzystający ze spaceru, mógł się pod nim schronić;

6.1.5. zapewnienie takie warunki w celi oraz w pozostałych miejscach, aby osoba poruszająca się na wózku mogła z niej korzystać oraz samodzielnie docierać do pomieszczeń dla niej przeznaczonych, związanych z realizacją jej uprawnień jako osoby pozbawionej wolności;

6.1.6. regularne sprawdzanie jakości pożywienia;

6.1.7. prowadzenie zintensyfikowanych oddziaływań k-o lub innych w stosunku do osadzonych objętych szczególną ochroną;

6.1.8. przekazywanie wszelkich informacji dotyczących praw i obowiązków więźniów, a także zasad odbywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania w języku zrozumiałym dla więźnia, a także zwiększenie zasobów biblioteki o książki i czasopisma w językach obcych;

6.1.9. kontynuowanie starań w zakresie pozyskania pielęgniarek/pielęgniarzy do pracy w Areszcie.

6.2. Dyrektorowi Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Warszawie:

6.2.1. zapewnienie środków finansowych na realizację ww. zaleceń.

Opracowała: dr Justyna Józwiak

Marcin Kusy

Zastępca Dyrektora Zespołu

/-podpisano elektronicznie/